

Q&A'S Update Tennet congestie Friesland

Algemeen

Gaat het licht uit?

De netbeheerders zien dat er nu extra maatregelen nodig zijn, want anders ontstaan er na 2025 stroomtekorten. Om aan alle vraag naar elektriciteit te kunnen voldoen, zoeken we de grenzen van ons net op. Echter, overschrijdingen van de capaciteit van ons net kan leiden tot schade en veroudering van onze kabels en installaties en mogelijk tot het defect gaan van onze assets. Dit kan inderdaad voor knipperende verlichting zorgen of in uiterste gevallen betekenen dat klanten te maken krijgen met stroomstoringen. Om te waarborgen dat we een betrouwbaar elektriciteitsnet hebben, moeten we overbelasting voorkomen.

Wordt het net minder betrouwbaar?

We hebben een zeer betrouwbaar net met hoge leveringszekerheid van 99,99 procent. Juist omdat iedereen hiervan zo afhankelijk is, moeten we dit ook zo houden. Wel kunnen we de grenzen van het net verder opzoeken en meer risico's nemen. Denk aan het inzetten van de zogenoemde [vluchtstrook](#) (reservecapaciteit in ons net) of het zwaarder belasten van het net.

Wat doen jullie als netbeheerders zelf?

Netbeheerders doen miljardeninvesteringen en zetten alles op alles om de uitvoering verder op de voeren. Daarnaast kijken we naar alle mogelijkheden om het bestaande net verder uit te nutten (vluchtstrook, zwaarder belasten waar mogelijk en congestiemanagement). Hierbij zoeken we waar mogelijk de grenzen op om zoveel mogelijk klanten van hun elektriciteitsbehoefte te voorzien.

Hoe zit het met flexibel vermogen? Waarom is er in de verschillende regio's zo weinig gevonden?

Er is een uitgebreide zoektocht geweest naar partijen die flexibel met hun energie om kunnen gaan. Partijen zijn aangeschreven, er is brede publiekscommunicatie gedaan. Er zijn webinars en voorlichtingsmomenten geweest en relatiemanagers hebben met potentiële partijen gesproken. Helaas leidt dit tot op heden een beperkte opbrengst voor flexibiliteit. Een inschatting van de netbeheerders is dat 10 procent van het potentieel wordt benut, wat betekent dat er nog veel meer klanten flexibel vermogen kunnen leveren om het net beter te benutten. Dit hangt niet alleen af van het beschikbare aanbod, maar het kan ook zijn dat de flexibiliteit niet op de benodigde locatie wordt aangeboden.

Wat is de impact voor de verduurzaming en voor economie?

De krapte op het stroomnet vormt een bedreiging voor de verduurzaming en de economie. Woningbouw komt op hold te staan en verduurzamingsplannen (zoals de industrie) moeten langer wachten. Daarom zijn maatregelen nodig.

Hoe zit het met de autonome groei?

In alle regio's zien we een stijging van de autonome groei. Dit is de mate waarin huishoudens en andere klanten meer gebruik gaan maken van het net, bijvoorbeeld door de installatie van warmtepompen, zonnepanelen of laadpalen. Deze ontwikkeling gaat sneller dan voorzien door de netbeheerders. Dit is goed nieuws voor de verduurzaming, maar loopt niet in de pas met de netontwikkeling.

Miljardeninvesteringen, kortere doorlooptijden voor vergunningen. Te weinig mensen. Hoe gaan jullie dit ooit oplossen?

Op alle fronten moeten we opschalen en daarbij liggen er stevige vraagstukken en uitdagingen om op te schalen in de uitvoering. Daar zetten we vol op in. Daarnaast zijn ook andere urgente maatregelen nodig om het net toegankelijk te houden.

Wat bedoelen we met gedragsverandering?

Op dit moment rekenen we op onbeperkt stroom, altijd en overal. Dit is niet langer

vanzelfsprekend. In het veranderende energiesysteem zullen we meer moeten meebewegen met de beschikbare netcapaciteit. Denk bijvoorbeeld aan slim laden, stuurbare warmtepompen en ook het ontlasten van het net op drukke momenten (wassen als de zon schijnt).

We hebben toch het Landelijk Actieprogramma Netcongestie (LAN)? Wat is de rol van het LAN in congestie?

In het LAN werken de overheden, belangenorganisaties en netbeheerders intensief samen om het elektriciteitsnet toegankelijk te houden. Dit vraagt naast netuitbreidingen ook om flexibel gebruik. Netbeheerders zien de integrale samenwerking die in het LAN plaatsvindt als een essentieel onderdeel van de energietransitie. Veel maatregelen zijn in ontwikkeling of uitvoering, zie hiervoor de meest recente kamerbrief en kijk op www.slimmetstroom.com.

Feiten en cijfers voor algemeen gebruik

Ontwikkeling warmtepompen	In 2023 groeit het aantal warmtepompen dat op jaarbasis wordt geïnstalleerd naar 170.000 stuks. Dit is een groei van 60% ten opzichte van 2022.
	Techniek Nederland verwacht binnen enkele jaren op een jaarlijkse installatie van 300.000 per jaar te zitten.
Ontwikkeling zonnepanelen	In 2022 groeide het aantal zonnepanelen op woningdaken met 40%
Ontwikkeling laadpalen	In 2023 waren er 500.000 laadpalen in Nederland geïnstalleerd (publiek en privaat)
	De verwachting is dat dit doorgroeit naar 2 miljoen in 2030. Dit zijn meer dan 500 laadpalen per dag
	Minder dan 10 procent van de laadpalen is op dit moment 'slim'
Investerings netbeheerders	In 2023 komen de netinvesteringen uit op 5 miljard euro. Dit loopt tot op jaarlijks 8 miljard euro in 2025.
Ruimtelijk beslag	Alleen voor de nieuwe hoogspanningsinfrastructuur zijn 10.000 voetbalvelden nodig
Investerings netbeheerders	Voor de netuitbreidingen zijn meer dan 80.000 trafo-huisjes en 300 hoogspanningsstations nodig en meer dan 100.000 kilometer kabels en verbindingen

Specifiek Friesland terugleveren

Wat kunnen overheden doen?

Het is op de eerste plaats belangrijk dat er wordt samengewerkt en dat we samen de juiste keuzes maken, want niet alles kan tegelijk en nu. Dit vraagt om een prioriteringskader. Een van de bottlenecks zijn de lange doorlooptijden en de zoektocht naar geschikte locaties voor nieuwe infrastructuur. Overheden kunnen helpen met het vinden van de juiste locaties. Dit kunnen ook aanpassingen zijn aan bestaande stations.

Waarom start het onderzoek in het voorjaar?

Er loopt momenteel een aantal onderzoeken vanuit Tennet, de landelijke netbeheerder, in andere provincies, die eerst afgerond moeten worden. Daarnaast willen de netbeheerders de mogelijkheid om verplicht mee te doen met spitsmijden (congestiemanagement) meenemen in de herijking. Hiervoor worden binnen de sector nog afspraken gemaakt via het landelijke actieprogramma netcongestie, waarin alle partijen samenwerken.

Wat verwachten jullie van de herijking? Hoeveel meer flex verwachten jullie?

TenneT verwacht additionele ruimte te vinden omdat partijen verplicht meedoen aan congestiemanagement. Hoeveel dit gaat opleveren, moet uit het onderzoek naar voren komen.

Wat houdt verplicht congestiemanagement precies in?

Congestiemanagement houdt in dat de netbeheerders afnemers en producenten een vergoeding geven wanneer zij op sommige momenten minder elektriciteit afnemen of minder elektriciteit te produceren dan hun maximale gecontracteerde capaciteit toestaat. Congestiemanagement gebruikt in de basis prijsmechanismes en marktwerking om het aanbod en de vraag naar elektriciteit te sturen. In gebieden met congestie kunnen producenten verplicht worden om de netbeheerder een aanbod te doen voor congestiemanagement indien de netbeheerder daarom vraagt.

Zakelijke Klanten

Hoeveel klanten kan Liander helpen met de vrijgekomen ruimte van het onderzoek uit 2022?

In totaal komt er tot 2024 stapsgewijs 270 megawatt beschikbaar, vergelijkbaar met circa 1 miljoen zonnepanelen. Liander kan hierdoor nu al 53 klanten de gewenste capaciteit geven, waardoor zij niet langer op een wachtlijst staan.

In lijn met de landelijke trend blijft in Friesland ook het aantal terugleverinitiatieven groeien. Ook leggen steeds meer consumenten zonnepanelen op hun daken. Deze ontwikkelingen samen zorgen ervoor dat de vraag naar capaciteit groter is dan wat nu vrijgemaakt is met spitsmijden. TenneT gaat daarom het bestaande onderzoek in het voorjaar herijken. Daarbij wordt gebruikgemaakt van nieuwe regelgeving waarbij deelnemers verplicht kunnen worden om mee te doen aan spitsmijden. Overheden, netbeheerders en belangenorganisaties maken momenteel afspraken over dit zogeheten verplicht congestiemanagement.

Consumenten

Hebben de uitkomsten van het rapport impact op consumenten?

Het grootste deel van de huidige 'files' (congestie) vinden op dit moment plaats bij bedrijven met een grote aansluiting. TenneT heeft (net als Liander) ruimte gereserveerd voor kleinverbruikaansluitingen. Dit betekent dat aanvragen voor een aansluiting kleiner of gelijk aan 3 x 80 ampère in principe wel aangesloten kunnen worden: bijvoorbeeld nieuwe woningen, publieke laadpalen (geen snelladers, want dat is grootverbruik) en aanpassingen aan bestaande woningen, zoals de plaatsing van een warmtepomp, en kleine bedrijvigheid.

We verwachten echter dat ook consumenten in de nabije toekomst te maken krijgen met een vol stroomnet. Waar en wanneer dat precies gaat gebeuren is nog lastig te voorspellen. Afhankelijk van de situatie moeten we dan eerst het stroomnet verzwaren. Daarnaast hebben we, net als op andere plekken in Nederland, te maken met personeels- en materiaaltekorten waardoor het soms nog langer kan duren om werkzaamheden uit te voeren. Dat betekent dat we helaas tijdelijk niet alle consumenten en bedrijven met een kleinverbruikaansluiting direct kunnen helpen. Hierdoor kan het zijn dat onze klanten langer moeten wachten op een nieuwe stroomaansluiting of aanpassing in hun meterkast. Bijvoorbeeld omdat het nodig is om eerst nieuwe kabels aan te leggen of een nieuw elektriciteitshuisje of verdeelstation te plaatsen.

De landelijke en regionale netbeheerders pleiten daarom gezamenlijk voor ingrijpende keuzes, zodat de woningbouw, de economische groei en de verduurzaming van Nederland niet verder vertragen

Specifiek Friesland over afnemen van elektriciteit

Tennet heeft aangegeven dat Friesland voor levering naar schaarstegebied geel gaat. Wat betekent dit voor huidige en toekomstige klanten?

De kleur geel geeft aan dat dat bijna alle beschikbare capaciteit is vergeven. De landelijke netbeheerder gaat dan een verdiepende analyse doen op de situatie. Deze analyse duurt ongeveer zes weken. Er wordt gekeken naar de ontwikkelingen op het hoogspanningsnet en de verwachte ontwikkelingen op de regionale netten, die verbonden zijn met het netwerk van TenneT. Op basis van verdere analyses wordt bepaald of en waar knelpunten daadwerkelijk gaan ontstaan en welke impact die hebben.

Hoe snel verwacht Tennet naar schaarste gebied oranje te gaan?

Dat is vooralsnog niet duidelijk. TenneT start een verkennende analyse om in te schatten hoeveel capaciteit er de komende periode nog beschikbaar is per netdeel. Na deze analyse kunnen we hier hopelijk meer over delen.

Zakelijke klanten

Friesland kleurt geel op de kaart van TenneT, wat betekent dit voor Grootzakelijke klanten?

In die provincies is circa 90 procent van de beschikbare capaciteit op het hoogspanningsnet voor afname vergeven. TenneT is gestart met een nadere analyse. Na ongeveer zes weken verwachten zij de resultaten. Op het moment dat een gebied geel kleurt, kunnen grootverbruikers (groter dan 3x80 ampère) gewoon nog een aanvraag indienen bij TenneT of de regionale netbeheerder wanneer zij transportvermogen nodig hebben.

Consumenten

De overheid wil dat huiseigenaren verduurzamen. Velen van hen willen dat ook. Maar ze worden beperkt door de netcongestie. Hoe gaan netbeheerders hen helpen zodat zij toch kunnen verduurzamen?

We doen er alles aan om ervoor te zorgen dat huiseigenaren hun verduurzamingsplannen kunnen uitvoeren. Daarvoor breiden we het elektriciteitsnet in de woonwijken uit en versterken we het huidige net. Dat kunnen we echter niet overal tegelijk. Daarom kiezen we er soms ook voor om daar waar mogelijk het elektriciteitsnet tijdelijk extra te belasten. Dat heeft mogelijk tot gevolg dat soms spanningsproblemen optreden. Mensen merken dit bijvoorbeeld aan de verlichting die even knippert.

Daarnaast denken we samen met de energiesector en marktpartijen mee die op zoek zijn naar slimme oplossingen om het bestaande laagspanningsnet beter te benutten en op die manier

meer klanten aan te kunnen sluiten. Bijvoorbeeld door auto's slim te laden of lokaal energie uit te wisselen.

Wat kunnen consumenten doen om bij te dragen aan de oplossing van congestie?

We zitten in een veranderend energiesysteem en daar hoort ook verandering van gedrag bij. We kunnen niet meer altijd en onbeperkt gebruik maken van energie en zullen daar ook met elkaar aan moeten wennen.

Mensen met zonnepanelen kunnen zoveel mogelijk hun eigen opgewekte stroom direct gebruiken. Door bijvoorbeeld de was overdag te doen en de elektrische auto op te laden op het moment dat de zonnepanelen veel stroom opwekken.

Alleen het aantal zonnepanelen aan te schaffen dat nodig is voor eigen verbruik. De salderingsregeling wordt de komende jaren echter afgebouwd, waardoor in de toekomst het (te veel) gelegde panelen moeilijker is terug te verdienen.

En belangrijk, mensen kunnen bewust met energie omgaan. Apparaten die veel en/of gelijktijdig elektriciteit vragen moeten worden vermeden. Daar is het net namelijk nog niet voor ontworpen. Denk bijvoorbeeld aan infraroodpanelen, doorstroomverwarmers, hoogtemperatuur-warmtepompen en elektrische CV's. Gelijktijdig gebruik van deze installaties zorgen voor een piek op het elektriciteitsnet. Bovendien zijn het 'energieslurpers', wat mensen terugzien op de energierekening

Krijgen we nu meer storingen?

Om mensen zo goed mogelijk te helpen, kiezen we ervoor om een deel van de nieuwe aansluitingen of verzwaringen toch te realiseren en daarmee het net tijdelijk extra te belasten. Hierdoor kunnen spanningsproblemen op bepaalde momenten in het jaar, op bepaalde momenten op een dag toenemen. Bijvoorbeeld door het niet kunnen terugleveren van de opgewekte zonnestroom of doordat verlichting in huis 'knippert'.

En belangrijk, mensen kunnen bewust met energie omgaan. Apparaten die veel en/of gelijktijdig elektriciteit vragen moeten worden vermeden. Daar is het net namelijk nog niet voor ontworpen. Denk bijvoorbeeld aan infraroodpanelen, doorstroomverwarmers, hoogtemperatuur-warmtepompen en elektrische CV's. Gelijktijdig gebruik van deze installaties zorgen voor een piek op het elektriciteitsnet. Bovendien zijn het 'energieslurpers', wat mensen terugzien op de energierekening.